

EDINOST

Glasi slovenskega političnega društva za Primorsko

»V edincih in moč«.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gl., za polu leta 3 gl., za četrt leta 1 gl. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvu »via Zenta 5«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via S. Lazzaro« Tip. Huda; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Vabilo na naročbo.

Vse stare in novo pridobljene gg. naročnike, kateri dozda niso platili, uljudno prosimo, naj denarje k malu pošljejo. H krati vabimo, naj se oglasi še več naročnikov, katerim določimo vse številke od 1. t. m. Naročnina za 1/2 leta je 3 gold., za 1/4 leta 1 gold. 50 kr., za mesec 50 kr.

Posamezne številke se v Trstu prodajajo po 5 kr., zunaj Trsta po 6 kr.

Opravištvu »Edinosti.«

Po volitvah v okolici.

IV.

Zadnjič smo pisali o uzrokih, zakaj niso volitve tako izšle, kakor je bilo želeto. Denes pa hočemo govoriti o pripravah in delovanju v namen, da odstranimo sleparstvo Irredentarjev v okolici in pridobimo večji upliv v mestu.

Pred vsem je treba poudarjati, da je sramotno za okolico, da nema toliko svojih lastnih mož, da bi na šest poslanskih stolov v mestnem starešinstvu posadila 6 svojih ljudi, kakor se to godi od nekdanj samo v 2., 3. in 6. okraju. Spričevalo ubožstva za okolico je, da mora sezati po kandidatih iz mesta, kateri čestokrat porabljajo okolico za svoje sebične namene. Mi prašamo: ali ne bi bilo bolj častno za okolico, da bi ona poslala šest svojih ljudi, bodi si tudi samih kmetov, nego pa da po okolici lové ljudje vsakovrstne baže mandatov za groše in za vino? Bogme, to je tako sramotno, da more vsak poščen človek na to delati, da se odstrani ta pregrda prikazen. Naj ljudje, okoličani, v tem obziru poudarjajo domačinstvo, noben rodoljub jim ne zameri, kakor hitro bodo sklenoli, da hočejo voliti v mestni zbor v prvej vrsti domače, a narodne ljudi, in še le v drugej vrsti zaslužene slovanske narodnjake iz mesta. To bi bilo plemenito domačinstvo; a ne ono, ki je obrneno proti lastnej krvi in katero porabljajo za

svoje namene Irredentarji. Opravičeno je menenje, da morejo najbolje zastopati okolico ljudje, ki čutijo, trpé z okolico in so ob enem pripravljani braniti narodnost okolice; — proti takemu domačinstvu v občinskih zadevah mi nemamo nič, in obžalujemo celo, da ni obveljalo uže davno, akopram ne pripoznavamo razločka mej Kraševci in okoličani.

Tudi je silno potrebno, da se okoličane bolj naveže na domovino s tem, da se jim snujejo majhna gospodarska društva, kakor v Šklednju, kder društvo dobro napreduje, in da se s temi društvi spojé tudi majhna bralna društva.

Misel, da se osnuje »Sokol« za Trst in okolico, tudi ni slaba, moralo bi le tako društvo gledati na to, da pridobi mnogo mlajših okoličanov in da ob nedeljah širi narodno vedenje po vsej okolici, to je: da napravlja izlete in majhne poštene veselice v okolici. Prav tako bi moralo društvo »Edinost« napravljati bolj pogostoma občne zборе po okolici, ob enem pa naj pazi vodstvo tega društva, da pride v večjo dotiko s slovenskimi volilci v mestu.

Važno, posebno važno za Slovane v Trstu je tudi podporno društvo, ki uže zdaj vrlo napreduje in šteje denes nad 700 udov; a to društvo je še premalo razširjeno v okolici in bi bilo želeto, da bi č. g. duhovniki in učitelji rokodelce iz okolice natanjčno podučili o njega važnosti ter jim priporočali pristop k temu društvu, ki je in postaja vedno bolj tudi izobraževalno društvo in ima v mestu uže tako močne korenine.

Kar pa bi naše okoličane in tudi tržaške Slovane posebno obvarovalo pred kugo Irredentovstva, to bi bil dober domač denarni zavod v Trstu, da tako polagoma tudi na materijalnem polju postanemo popolnoma sami svoji, kar bi imponiralo domačim ljudem, pa še bolj našim sovražnikom. Mi smo uže večkrat poudarjali, da do popolno dobre organizacije nam manjka le še takega zavoda in dolžnost inteligentnih tržaških rodoljubov je, da na to delajo.

V obilju je videti povsodi lepih kresov, a pri nas so bili majhni ogenjčki od najmlajših prižgani; razen pri »Graščini« in nad jamo »Podgradom« sta bila dva izvrstna kresa. — Tudi na gričku »sv. Duha« je bil kaj lep. Streljali so pri teh, da se je razlegalo po vsej naši krasnej dolini, a da so goreli, gre vsa zasluga le dotičnim gospodom.

Oporekate li: pomanjkuje nam časa, živina se tako uže dovolj trpinči? V drugih krajih jim tudi manjka časa, pa vendar iz proste volje kresove napravljajo. Živina ima tudi le četiri noge, kakor pri nas. Ne dobivajo za to niti plače, niti pijače, s kójo se mora po misli nekaterih »brezdno — želodčarjev« vsako delo, vsaka stopinja takoj zaliti. Tem se ve da, bilo bi najbolj ustrezno, da bi »vesoljni potop« še jedenkrat ta grešni svet zalil. A zdaj bi moralo mesto vode biti vino, ali celo tista »vodka«, koja peče in žge da se plamen ne vidi; a žal, več pohištév pokončuje, nego največji požar.

Ne pišem teh vrstic iz namena, da bi vas žalil, vam kaj očital, vsaj dobro veste, da je to istina. Žalostna izkušnja pa tudi učí, da ljudstvo, koje zanemarija stare običaje, tudi zanemarija svojo narodnost, postane mlačno in vsled tega gre duševno i tudi telesno rakovo pot. Tega pa menda vendar ne bodete hoteli, da bi se vam smelo očitati. Gledati morate, da bode ves svet govori: Glej, kako čvrst je tukaj preprosti rod! Kako svete so njemu pradedov šege! Kako krepki Slovenci bivajo tukaj!

Istina je, mej fanti jih je le premnogo, kojim je to vse jedno. A žalostna nam majka, to ni prav,

Omenili smo uže zadnjič važnega faktorja v okolici, naj še denes dostavimo, da je čestita duhovščina v okolici še večji faktor, nego drugod po Slovenskem, ker v okolici je čisto malo druge narodne inteligencije in zatorej narod po pravici tirja od nje, da se bavi, veliko več bavi, nego se je bavila dosedaj, tudi s posvetnim podukom naroda, da opozarja ljudi na duševne in materijalne potrebe in da skrbi za napredek mej okoličani v enem in drugem pogledu, posebno pa da mej njimi krepko vzdržuje narodno zavest.

Veliko kvara delajo v okolici takozvani »capodistrettuali« in njih podložni »capovile«; ti ljudje so narodno-politični agenti slovanščincev. Okoličani so se uže močno protivili tej naredbi in so pri mestnem starešinstvu prosili, naj se zopet uvedejo župani po starem, a Hermetov dež. zbor jim je odločno odbil to prošnjo.

Pod namestnikom Kellerspergom so prosili tudi okoličani, da bi se jim dalo primerno število poslancev, na kar je vlada sama predložila postavo, po kateri bi dobila okolica 14 poslancev; — a ta postava je ostala mrtva beseda v arhivu mestnega starešinstva, katero ni v 10. letih našlo niti časa, da bi jo bilo vzelo v pretres. Mi smo na tem mestu uže natanjčno razložili, kaka krivica se godi okolici s tem, da voli le 6 poslancev, mej tem ko jih voli celó najzadnji razred v mestu, ki je po številu, plačilu in tudi inteligenci dosti za okolico, 12; mi smo rekli, da tako v nebo upijoča krivica ne sme dalje obstati in smo izrazili menenje, da bi morala okolica voliti v novem, V. razredu skupno, kakor drugi razredi, najmanj 14 do 18 poslancev.

Okoličani ne smejo ostati »parija«, oni morajo imeti enake pravice z vsemi drugimi volilci v Trstu. Vemo sicer, da se ta stvar ne dade izvršiti tako hitro, a delati je treba na to leta in leta. Naj bi društvo »Edinost« sklicalo shod okoličanov, na katerem naj bi okoličani sklenoli novo prošnjo, da se odpravijo

vsaj so pred vami bili tudi fantje, kojim smo s ponosom rekali: to so »naši fantje«, cvet naših prostih Slovencev! Ne primerjajte se tistim »fantulinom«, koji, ako je le prilika, posebno pa v nedeljah, v kakšnem kotu, — da celo na javnej cesti, denarje tolčejo, po njihovem »umetnem« izrazu: »škrovavajo«, »kosmečajo« in druge s takim lepim imenom obdarovane igre opravljajo; zraven pa tako proklinjajo, da se kar »zemlja trese«. Dovolj je, da imate uže svojega grdo slavnega malika: »čik« —, koji je pred in za vami »kazipot«, i vam dela taka lica, kakoršna imajo »angelci« trobentači. Ostudni prizor za čednega krepkega fanta z lepo obleko in čednim obličjem!

Zategadelj, kadar je prilika, slovenski možje in fantje, pokažite, da ste tu, — in bode svet vedel, da so še značajni in hvale vredni kakor nekedaj. Vsaj vas je, hvala Bogu, vendar še mnogo, koji ste svojega moštva, svoje narodnosti zavedni. Ne delajte vsake stvari le za plačo in pijačo —, ampak tudi za slavo in čast sam sebi. Ob nedeljah pa se zberite in mesto ostudnih iger, berite časnike in knjige, koje lahko povsodi na izvoljo doboste; tako bodete vedeli, kaj je na svetu novega in koristnega. Potem pa sedite in pri »poštenej kapljici« mile naše pesni prepevajte sebi in nam v radost!

Da pa ni ta malomarnost jedino pri nas —, temuč tudi v mnogih, mnogih krajih, dragi čitatelji sami naj bolj vedó; torej strani ž njol Narod, — napreji!

—sl.—

Podlistek.

O »kresu«.

iz Planine, 2. julija 1882.

Staro slovenski običaj, kam si izginol? ni te več! Omika povsodi napreduje, kar je lepo in prav —, a žal, krasne šege naših pradedov se opuščajo, zanemarijajo! Uzrok temu ni pomanjkanje, niti siromaštvo, nego le mlačnost naše mladine, koja je to nekollko od svojih zdajnih prednikov podedovala.

Bil je kresni večer, — a kder so se videle še pred malo let krasne, plapajoče ognjene gromade in zraven čuli veseli glasi milih slovenskih pesni — tema in tihota ste tamkej vladale.

Kaj ni tu več čvrstih fantov, koji bi ta večer slavili? Ni celo več tistih možakov, koji so bili svoje mlade dni na to ponosni? Imamo še one stare »očake«, koji so si v čast prištevali, da so na vrhunec naše »Gromade« in drugih visokih gorá neštevilno voz lesovja navozili in velikanski kres napravili, zraven se radovali —, a prestari so, moči so jim oslabele. Kaj nemamo vendar še takih mož, koji imajo čilo živinče, mlade fante na domu? Zakaj bi jim ne velevali: Pojdite, spoštujte staro slovensko šego, napraviti krasni kres! Možje, posebno pa fantje slovanske korenine! vsaj slavljenje te lepe navade ni sramota. Ne opuščajte je. Druzega spomina na naše pradede tako več ne slavimo in nemamo. Naj bode nam vsaj ta jedini pomenljiv in svet!

»capo distrettuale« in da se uvedó zopet župani, da se okolici da najmanj 14 poslancev, kakor je to uže enkrat vlada predložila in naj vsi okraji okolice skupno volijo kakor poseben volilni razred. To vse tirja pravica, to mora okolica doseči, ako hoče biti srečnejša, nego je bila dosedaj. — Ta prašanja naj se zdaj razpravljajo po vsej okolici. Na vsak način bi bili pa to laže dosegli, da bi bila vsa okolica volila domače, narodne može, ker ti bi bili stvar lahko do skrajne meje gnali. Iz tega toraj zopet vidimo, kako krivico so naredili okolici oni okoličani, ki so se dali zapeljati po tujcih, neprijateljih okolice in naše narodnosti.

Deželni zbori.

Goriški deželni zbor je imel 27. junija četrto sejo. Deželni glavar je naznanil, da je cesar potrdil postavo o novih občinah v sežanskem okraju in ono, po kateri se ima most čez Sočo mej Bolcem Čezsočo uvrstiti mej skladovne.

Vladni zastopnik baron Rechbach oznanja v imenu vlade, da se brez odloga prično obravnave zaradi dunajske ceste čez potok Oseljanšček.

Gosp. dr. Tonkli in tovariši stavijo to le interpelacijo:

1. Ali je znano visokej c. k. vladi, da se je v Bovškem c. k. sodniškem okraju uvedeno zemljiških knjig popolnoma zanemarilo, in ali je volja odstraniti nemudoma vzroke te neprilike?

2. Ali misli visoka vlada, ustrežaje opravičenim željam prebivalstva Bovškega, Tolminskega in Goriškega okraja, nemudoma odstraniti vse zapreke, ki se ustavljajo naglemu uvedenju zemljiških knjig ter odločiti zadosti sposobnega osebja in potrebnih vsot v založbo dotičnih stroškov, da se bo moglo uvedeno omenjenih knjig v najkrajši dobi dognati?

Poslanec dr. Abram prebere prošnjo trgovinske zbornice, ki prosi podpore za obrtniško šolo, katerej se za leto dovoli 600 gl. iz deželnega zaloga.

Posl. Gasser prebere potem poročilo in predlog dež. odbora o razširjenji poslopj bolnišnice milosrdnih bratov, z namenom, naj bi dež. zbor sklenil: 1. da se odloči 1050 gl. iz običnega zaloga ubogih za razširjenje sedanjega poslopja imenovane bolnišnice; 2. naj se pooblasti dež. odbor, da skrbi za rešeno povečanje prostorov s tem, da se obe strani sedanje bolnišnice primerno podaljšata takó, da boste segali v srednje dvorišče. Predlog se sprejme.

Skleno se, naj se cesta od Solkana skozi Kronberg proti Sempasu uvrsti mej skladovne ceste.

Potem vtlemjuje dr. Tonkli predlog gledé premembe deželnega volilnika, ki se izroči pravnemu odseku v pretres.

V štajerskem deželnem zboru se je predložil načrt »deželne rentne banke«, ki pa je osnovan po navadnej liberalnej šabloni.

Rada in drugi so namestnika interpelirali o zoperpostavnih agitacijah nemškega »Schulvereina«, vzlasti okoli Marlbor. Račovedni smo, kaj baron Kúbek, ki ni bil Slovincem nikdar prijatelj, odgovori.

Kubovec in drugi so vlado interpelirali, če dovoli velik odpust davkov v onih krajih ljutomerskega glavarstva, kder je toča pobila.

Deželni zbor je sklenol, prihodnje leto slovesno 600 letnico obhajati, kar je prišla Štajerska pod slavno hišo Habsburžanov.

Posch in poslanci vseh strank so stavili predlog zaradi spremembe poselskega reda.

Odbor, ki je imel nalogo, nasvetovati spremembe v Kislej vodi, predlaga, da se to kopeljišče ne dade v najem, ampak naj se storé nekatere potrebne poprave.

Zbor veselo pozdravi vladni predlog nove postave za povzdigo ribštva.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Ministerska konferenca pod cesarjevem predsedstvom je sklenola preuredbo pešnih vojaških hrdel, ki se ima polagoma izvršiti.

Cesar je podelil državnemu poslancu Zeithamerju, ki je v državnem zboru stavil predlog glede spremembe volilnega reda v češkem veleposestvu, red železne krone tretje vrste. To je najboljšje poročstvo, da cesar dotično postavo tudi potrdi.

Cesar je podelil vojskovodjema Dahleu in Jovanoviču, ki sta upor v Hrcegovini in Krivošjah zadušila, veliki križ Leopoldovega reda z vojno dekoracijo.

V protisemitiškem društvu na Dunaju so se sprli, ker nemajo enacih političkih načel. Schönerer, Fürnkranz, Löblich in Pattay so zahtevali, naj se društvo peča tudi z nemško-narodnim prašanjem, temu pa se je večina uprla in zato hočejo omenjeni gospodje iz društva stopiti i novo društvo ustanoviti.

Češki profesorji Kvičala, Talir in Krejčič

so se odpovedali državnemu poslanstvu, da se bodo mogli popolnoma posvetiti delovanju na novem češkem vseučilišču.

Vnanje dežele.

Srbska skupščina je sprejela zakon o srbskih redih. Ko se sprejme proračun, zapre se skupščina.

V Belgradu se je sklenolo v skupščini da morajo poslanci, ki svoj mandat lahkomi-selno odložé 1000 dinarov kazni platiti. Tudi se je poostrila tiskovna postava.

Na Angleškem se posvetuje uže dalj časa državni zboré, kako napraviti red na Irskem. Vse to pa nič ne pomore, dokler dežela ne dobi prave svobode. Te dni so se godili zopet umori plemenitežev na Irskem. In v Londonu so zadeli na veliko skrivno zalogo orožja.

Iz konference o egiptovskem prašanju ni nič gotovega znano. Čuje se, da bo konferenca od turške vlade zahtevala, naj Egipt zasede, ako pa tega Turčija ne bi hotela, povabijo se Francoska, Angleška in Italija, naj to storé, pridružila bi se tem velevladim tudi Grška, ker je mnogo nje podanikov v Egiptu. Angleška se silno oborožuje ter najemlje parnike, ki imajo peljati vojake v Egipt, kder zdaj vlada Arabi paša, ki preti izseljencem, da jim konfiscira v Egiptu ležeča posestva.

Morilec severno-amerikanskih držav načelnika, Guiteau, je bil zadnji dan meseca maj a obešen.

Dopisi.

Barkovlj, 28. junija.

Mila mi »Edinosti« Jaz se strinjam s člankom: »Episoda pred volitvijo«, natisnen v »Edinosti« št. 25 razen male pomote, na Greti je namreč le ena gostilna, ne dve, v kateri se irredentari v kratkih bregah sbajajo in iz črnega Avstrijca kar v noči rudečega »progresista« napravijo. Druga gostilna te vrste je pa v Barkovljah na zgorjenjej cesti, sicer je gazda kuče do zdaj bil zmirom poštenjak, le zdaj, a po velikem obečanju gospoda gosjega pastirja iz Istre, trdega lahona, trudi se je tudi ta gostilničar, da kak dan tudi njemu kaka svetinja irredentarske barve na prsa prileti. Da je bil pri njem glavni zbor izdajic, prodajalcev bratovske krvi, da je vino po mizah teklo ko voda, to vsi tisti znajo, ki so ves teden brezplačno pri njem pili. Kdo so ti izvrstni irredentari? Mi v Barkovljah jih prav dobro poznamo, in pri prvi priliki jih tudi objavimo, da jih tudi čitatelji »Edinosti« spoznajo. Mogoče, da bo o tem času kateri teh izdajic posnemal svojega mojstra ali patrona, ker rečeno je: On je pa vzel trideset srebernikov in jih velikim duhovnikom nazaj nesel, sam pa za svoje novce vrv kupil in se obesil.

Na Greti so pa irredentarski vodje, ker so znali prav dobro, da za turčina ni prostora, tako le sklenoli: zedinili so se za domačina njih vrste vsi za njega, domačin naj bo, kaj nam tuje vedno silijo, mi smo uže 500 let tuka! In na videz so tudi prav dobro agitirali ter mu kach 40 glasov pridobili, o polnoči pred volitvijo pravijo: Jutri pridite sem vsi volilci, da vam bomo pisali; in res, prišli so in pisalo se je, pa kaj so pisali? kandidata Pertot? kaj pa, ne boš jo pihal, Jaka. Slišal sem tudi na dan volitve narodnjaku prašati svojega prijatelja: »No, kaj pa ti, katelega pa ti neseš?« mislim, da Pertota, odgovori. Zdaj pravi narodnjak: »prosim, pokaži, da vidim,« in kaj misliš, dragi čitatelj, kaj je nesel? Cesare-ja, da še sam ni znal! Mnogo volilcev je glasovnice uže na dom dobilo od magistratovih beričev z imenom Cesare, in s takimi sleparijami so nesramno zmagali. Le skrivajte se pod uniformo, — pod narodnjaško obleko. Tudi v narodna zahajališča hodite, pa le za lepše Tro: —. All gorje vam, kadar boste stali pred sodbo, ves svet bo strmel pred vašimi grehi, in ako se ne skesate in spokorite, razglasimo vaša imena.

Iz okolice 15. junija. (Konec.)

Po nazorih italijanske stranke i tudi na novo ustvarjena predmetja so italijanska ali vsaj taka postati morajo — to je njej glavna skrb. Po obče znanej metodičnej politiki stranke v Istri i Trstu se imajo zidati šole, kder je le moč mej Slovenci z laškim učnim jezikom, tako, da se italijanizma meje čim dalje v okolico porivajo. To postopanje je slično onemu nemških mejnih grofov ob Labi i Donavi v srednjem veku; razlo ček je le ta, da prvo gre po mirnem potu iz pod rok.

Tudi letos je nas magistrat obdaril novim šolskim poslopjem v Via Kandler.

Prihodnje šolsko l. 1882-83, se to občinstvu odpre. Ta šola je sezidana v okolici, sredi skoro povsem slovenske obitelji. Roditelji se ne bodo več izgovarjali, nemamo šole, ali je predaleč hoditi otrokom pozimi, itd. Sedaj jo imajo pred durmi — pred nosom. Mi pa dobri narodnjaci i ekonomski — dimo, še preveč goste so šole! — i prav ta liberalnost v zidanju velikanskih poslopj za šole, nja vzdrževanje itd., največ tišči na onemogle finance tržaškega mesta.

Se enkrat ponavljamo: šole v Via Kandler ni bilo treba i tisočaki so strani vrženi! Pravih Lahov je tu malo, i ti ki so, morejo svojo deco pošiljati v ono v Stadijonovej ulici, ki je le par sto korakov oddaljena;

ali pa kam drugam v mesto: saj vlaških šol imajo skoro v vsakej tretjej ulici. Molči, neporednež! zavrne me star znanec, ta šola ni od več, ona je namenjena okoličanom, da se bode njih deca v njej poučevala.

Okoličani imajo svojo šolo pri S. Ivanu na Vrdelji, v kojoj se poučuje v domačem jeziku; to naj do zadnjega zazreda pridno obiskujó. — i pravim ti, da te v Via Kandler ni bilo treba. Pa drugi, tu na okoli bivajoči Slovenci, ki imajo do Sentivanske šole predaleč! — jezno mi odgovori znanec.

Tedaj, kakor se mi vidi, ti misliš, da se bode i v tej novej šoli deca poučevala po domače, kali?

Če je tako, to je hvalevredno — taka šola je bila krvavo potrebna!

Bogme, to je magistratova tih politika, da čim dalje v okolico prodre s svojo italijansko civilizacijo, in v tej šoli se bo učilo le laški. Verjemi, niti črke slovenskega ne bode tu, še primke otrok slovenskih roditeljev, ondu stanujočih, kolikor toliko pravopisno potokanijo. V šoli pri sv. Jakobu na griču; v onej alla Ferriera; Banelli; Belvedere v Škorklji; kder bi krvavo potrebne bile slovenske paralelke, vse je laško — i češ, da bode v tej slovenski poučevali?

Slovenski stariši, ondu bivajoči, svesti se svoje narodnosti, bodo kakor do sedaj i v prihodnje svojo drago »deco« pošiljali v ono na Vrdelji, ki je narodna i dobro vravnana. Oni dobro vedó, da magistrat hoče njim deco potujiti — vzlic zakonom, ki brane i slovensko narodnost, da se i ona sme po svoje izobraževati.

Ker slovenščina v tej zavetja ne dohode — ker Lah i imajo šol na izbor i ker je teh tu jako malo — ona je sezidana le v politične svrhe proti slovenskej narodnosti.

Slovinci vedó po pregovoru, ki kaže: Kar je preveč, to preseda. I preseda, kar je slabo, hudo — i to se po zakonu ovrže, opusti, če se noče škode trpeti.

Da ima deca moralno škodo trpeti, bolje je, da umre! Tej škodi se lahko v okom pride — držimo se starega svetlišča, pošiljaje jih, kamor do sedaj.

Otrok se česa nauči le v materinem jeziku — vse drugo je površno, opično.

Zopet je tu očiten dokaz, da cerkev i šola vse premoreti. Le poglejmo po okolici — po sedanjih predmetjih, kder so šole uže več let v laškem jeziku; kakovo spremembo so te pouzročile! N. p. od sv. Jakoba do S. Ane ob glavnej istrskej cesti; od sv. Jakoba po Čarbolji do ceste ob morju v Škedenj; čuješ le slabo italijansko narečje kramljati; gotov sad šole. Po Kadinu, Rocolju, novej Reni le spakdrano narečje vlaško — tu sem došlih Brkinov. Kraševcev, Istranov, Čičev itd., čuješ zlobodrat: sad šol pri Ferriera, Banelli itd. I one v Via Belvedere v Škorklji? skoro do pred crkve v Rojanu, ob goriškej cesti do vrha na Greti itd. — povsod laško.

Le cerkvi se imamo zahvaliti, da se Slovenstvo tu še ni popolnem zatrló. Še nekaj! Nekaj let sem je magistrat laške paralelke uvedel v šole po okolici v Rojanu i Škedenju.

Prva laška paralelka se je osnovala v Rojanu, po netehtnem raportu na magistrat, mogoče, kakor sem slišal, da dotični g. učitelj ni bil slovenščine dosti zmožen.

Posledica tej je ona v Škedenju, osnovana po aksijomu nekega gosp.: Če se je v Rojanu osnovala laška paralelka za 10—10. laških otrok di »puro sangue«, toliko večja potreba je, da se napravi v Škedenju, kder jih je vsaj 40 (?) italijanske narodnosti. Napisano — storjeno! Magistrat ne gleda, če je potreba nujna, če le more laško trdnjavico kde sezidati.

Štanjel, 26. junija.

Veselica na korist »Narodnemu domu«, katero je priredila štanjelska čitalnica, izvršila se je dobro pri vseh neugodnih okoliščinah. Zbralo se je obilo številno rodoljubov od blizu in daleč. Prostori so bili marljivo ozaljšani s zastavami in slikami in tako s zelenjem prepreženi, kakor bi bil prijazen šator z ličnim odrom. Loterija se je vršila na prostem; potem se je preselilo občinstvo v olišpane prostore. G. predsednik je pozdravil goste z zanimivim govorom, razložil namen veselice, navduševal poslušalce z jedernato besedo, kajti govoril je iz srca. Gromoviti rokoplosk in pohvala je orila po dvoran. Rifenberški pevci pod vodstvom g. učitelja Koršca so peli ubrano, da se je bilo čuditi. Igra »Glub mora bitie« izvršili so domači in rifenberški diletantje vrlo dobro, posebno pozornost je vzbujala prijazna gospodščina Ličanova iz Rifenberka. Po veselici se je zbralo vse v gorenjih prostorih g. Hočevarja pri izvrstnej vinskej kapljici. Hočevarjeva mati pa je kakor po navadi tudi ta dan pokazala, da so tudi na deželi kuhinje, ki marsikatero tržaško gostilno v senco stavijo. Napitnice so se vršile navdušeno in marsikatera vesela je pozgalkala goste. Še le ko je na vsbodu začelo svitati, zapustili so gosti prijazni Štanjel. Štanjelcem gre pa hvala, da se je toliko utrdila čitalnica na prijaznem Krasu. Štanjelci! oklenite se je, naj bi nekaterim trdovratnejem odpale lupine z oči, da ugledajo luč narodne zavesti.

Iz Tolmina 24. junija.

Dne 23. t. m. je popotoval skozi Tolmin Njegova cesarska visokost, nadvojvoda Albreht. Pričakoval je naš trg visocega gosta z velikim veseljem, hiše po trgu so bile okrašene z narodnimi in avstrijskimi zastavami in ljudstvo je bilo v prazničnej obleki. Razine deputacije in sicer županstvo z starešinstvom, uradniki c. k. okrajnega glavarstva, okrajne sodnje in davkarje, in sploh vseh cesarskih uradov in društev, prečastita duhovščina, veteransko društvo, obstoječe iz 60 udov, in pa še le 2¹/₂ meseca učeča se tolminska godba, 30 mož, nastavljene so bile za sprejem Nj. ces. visokosti. Okoli 4. ure popoldne naznani pok možnarjev prihod Njegove cesarske visokosti in ko pridrdra kočija z visokim gostom, zaigra godba

avstrijsko himno ter jo ponavlja tako dolgo, dokler ni visoki gost dal znamenja, naj se konča. Še precej časa se je mudil pri predstavljenih deputacijah in skoraj vsacega uda kratko nagovoril, potem je šel k veterantom in tudi tu je vsakega posebe kratko izpraševal, potem veledifilirati, godba zaigra slovenski pohod »Banovci« in veterani difilirajo visocemu gostu. Zahvalil se je vsem deputacijam za prijazni sprejem in izrekel veterantom svojo zadovoljnost. Novo, ta dan prvič v javnost stopivšo godbo pa je s tem počastil, da je društveni denarnici 30 gld. podaril. Ko stopi visoki gost v svojo kočijo, da se dalje v Cerkno odpelje, zaigra godba zopet cesarsko himno in iz grla zbrane množice zadone »živio-klicia«. — Naša okolica je začela biti bolj pomenljiva, nego doslej, kajti vojaštvo je začelo bolj spoznavati našo mejno okolico. Oficirji generalnega štaba in sploh vsakovrstnih krdel hodijo neprenehoma po našej okolici in tako dobi Tolmin zopet 83 oficirjev in 1 generala v stanovanje. Zalibog, da je vse to prišlo prepozno, kajti, ako bi bilo vojaštvo prej začelo spoznavati naš kraj in važnost zidanja predelske železnice v strategičnem obziru, gotovo ne bi bila ta odpadla, sicer pa počakajmo boljših časov.

Iz Dekani 26. junija.

21. dne t. m. se je vršila v navzočnosti c. k. okrajnega glavarja g. viteza Bosizio volitev novega župana. Kandidatov za to velepomembno službo je bilo 5, in sicer: Mahnič Josip; Cepak Ivan; Kavali J.; Franza J. in Grison Ivan. Voliti se je moralo dvakrat, ker pri prvi volitvi ni imel nobeden nadpolovico glasov. Pri prvi volitvi so dobili glasov: Mahnič 12, Cepak Ivan 4, Kavali J. 4; Franza J. 7 in Grison Ivan 2. Pri drugi volitvi pa so dobili glasov: Grison Ivan 18; Mahnič Josip 10 in Franza Josip 2. Toraj je izvoljen županom g. Grison Ivan, kojega je »Edinost« v svojem listu dne 3. t. m. priporočala kot najspodobnejega. Kakor je »Edinost« skrbelo, ball smo se tudi mi, da se prekanjeni Vidali zopet vrine za župana; ali bodi mu čast, kajti uže pred volitvijo je izjavil, da on ne prevzame več županstva na svoja postarana pleča.

Da pa je občinstvo zadovoljno z novo izvoljenim županom, priča to, da je takoj, ko se je njegova volitev razglasila, občinska godba najprej c. k. okrajnemu glavarju zaigrala avstrijsko himno, potem pa precej novemu g. županu. Po odhodu g. okrajnega glavarja je svirala občinska godba v volilnem poslopju do trde noči, in v radovanju je prišlo celo do tega, da je stari župan Vidali odprl ples, — pa tudi pri tej veselosti padel — zakaj, ne vemo povedati, — in se je tega plesa udeležilo vse občinsko zastopništvo, razen g. Mahniča Josipa. Bilo je kaj čudno gledati postarane trebušnate može — plesajoče drug z drugim! Bog pa daj novemu g. županu vstrajnost v njegovem poklicu, zlasti kot vrlim Slovincu. Pelina mu najbrže ne bo manjkalo, ker ga čaka mnogo reorganizacije, — posebno to, da uvede slovensko uradovanje.

Prem dne 26. junija.

Dne 18. t. m. predaval je pri nas deželni potovalni kmetijski učitelj g. Kramar o kmetijstvu. Zbralo se je bilo v knez-Porčijevem gradu okolo 200 poslušalcev, mej katerimi smo imeli čast opaziti mnogo imenitnih gospodov in veleposestnikov, kateri se za povzdigno kmetijstvo vrlo zanimajo. G. Kramar nam je povedal, kako naj ravnamo s živino, kako naj domačo živino zboljšamo, kako naj sadimo okopovalne rastline, da bodo obilnejše rodile itd. Predavanje se je vršilo prav po domače, ljudstvu umljivo, le škoda, da je trajalo samo eno uro, ker ljudstvo bi bilo še rado poslušalo. Po dokončanem predavanju se je unel mej poslušalci živ razgovor, kako jedno ali drugo stvar zboljšati, vzlasti se je obravnavalo, kako zasaditi kako zlahknejo trto, postaviti: črno burgundko, katere kolči je g. Polde Dekleva brez plačila zagotovil dati temu, kedor se o pravem času oglasi. Kmetovalci, ne zamudite te lepe prilike!

Domače in razne vesti.

Njeg. Veličanstvo cesar je podaril iz svoje privatne denarnice 300 gld. za popravo zvonika in za stavbo mrtvašnice na pokopališču v Lokvi na Krasu.

Slovesno proglašenje. Sveti oče je predvčeršnjim prekoniziral škofa tržaškega, milostljivega gosp. Glavino. Kakor se sliši, bode slovesna instalacija našega škofa v Trstu okoli druge polovice t. m.

Brezobzirnost mestnega odbora. C. k. deželno namestništva je mestnemu odboru priporočilo, naj znani izvrstni zemljevid primorskih dežel z italijanskimi in slovenskimi imeni za ljudske šole v okolici nakupi. Mestni odbor (še stari) je te dni zahtevanje odločno odbil, češ, da je deželni jezik tukaj samo — italijanski. To so pač pravični in liberalni gospodje — ka-li?? — Mi opozarjamo na imenovani brezobzirni čin naše poslanice, in zahtevamo popolno enakopravnost!

Razstava. Stavbe in priprave na razstavnih prostorih so do tega dospela, da je njih dovršenje do določene dobe brezdvomno. Mej poslopji zdaj oči obiskovalca posebno nase uléče visoki, nekoliko z steklom pokriti železni paviljon. Tudi temu so napravili na strani proti zgornjemu drevoredu eličastno fasado. Tudi »Stabilimento tecnico« in Lloydov arzenal, blizu razstavnih poslopji bodeta o razstavi vsem obiskovalcem pristopna, in oni, ki dojdejo od daleč s kopnega, bodo videli tam mnogo novih stvari. — Hrvatski paviljon bode pa izvršen še v urah tega tedna, ta paviljon vse obéduje zaradi okusnega in preciznega dela in izvrstnega materiala. Do konca t. m. bode torej gotovo vse pripravljeno, da se more odpreti razstava brez vsake ovire. — Za čas razstave se je državna policija pomnožila za 50 mož. Velike priprave se delajo tudi v *Bosni*, da ta novo-avstrijska

dežela razstavi umetne izdelke svojih prebivalcev, in prirode svoje plodne zemlje v dostojnem številu.

Delalsko podporno društvo pod pokroviteljstvom Nj. c. k. visokosti cesarjeviča Rudolfa, blagoslovi, kakor se sliši, svojo zastavo dne 10. septembra t. l. in je uže povabilo mnogo različnih društev slovanskih, da se vdeležé te slavnosti. Te dni se izvolijo različni odseki, ki imajo pripravljati vse potrebno, da se slavnost izvrši dostojno. Program priobčimo kesneje, le to uže denes, da sta v programu odmerjena na 2 dneva.

Danes ohaja slovanski svet praznik sv. blagovestnikov Cirila in Metoda. Hvaležno in spoštovalno se spominamo duševnih dobrot, katere sta prebлага moža slovanskim narodom naklonila. Ta dan naj nam postane prav občen praznik. In popolnoma se zlagamo z nasvetom »Slov. Narodas«, da bi se v prihodnje na predvečer prižigali povsod na hribih in gorah veličastni *krševci*!

Krševci so naši okoličani, pa tudi drugi Kraševci in Istrani letos dosti prižigali, in ker je bilo nebo jasno, videli so se z viših delov mesta prav lepo. Samo to je obžalovati, da so nekateri nerodneži z umetnim ognjem nesreče zakrivali. Vsled tega je mestni magistrat s posebnim razglasom ponovil staro prepoved od leta 1854, da se blizu hiš ne smejo spuščati baloni, rakete, granate itd. Kdor to prepoved zanemari, kaznoval se bo z globo od 10—200 gld. Vsak posestnik je odgovoren za to, kar se na njego vem zemljišču godi.

Kedaj je dobil Trst policijski urad? To se je zgodilo z ukazom cesarjevim 30. junija 1792. Bilo se je ta čas število prebivalstva in tujev uže zelo pomnožilo. Zdad ima mesto preko 200 mož državne policije, in še kakih 50 mestnih »honvedov«, pa vse je še premalo, in dan na dan se zgodi dokaj zločinov.

Begunov iz Egipta je dozdej došlo preko 1800 in še dohajajo. Mnogi so v notranje dežele odpotovali. Pri rabuki v Aleksandriji 11. jun. je bilo po novejših poročilih ubitih 800 osov.

Morski pes. Te dni so zapazili ribiči ne daleč od Milj morskega psa. — Da bi ga le ujeli za razstavo.

Samomor. Mi principijelno ne poročamo o samomorih, kateri se vedno bolj množé, posebno v Trstu, kder ni nekaj časa sem tedna brez samomora. A včeraj je nek dalmatinski mornar izvršil samomor na tak originalen način, da ga ne moremo zamolčati. — Ta mož, dobro oblečen, prišel je v znano prodajalnico orožja Lordschneiderjevo in kupil tam nov revolver s patronami; nabaše, kakor za poskušnjo revolver, potem plača, obrne revolver proti srcu, sproži in se zgrudi mrtev na tla. — Pri njem niso našli nič več denarja, kar kaže, da je izdal zadnje novce za revolver, s katerim se je ustrelil.

Voznik Peter Tomadini je blizu kolo dvora v petek zabodel v prepiru voznika Janeza Flebus, da je zadnji k malu potem v bolnišnici umrl.

Sežanska čitalnica napravi prvo nedeljo v avgustu veliko ljudsko veselico z javno tombolo v javnem vrtu. Dobitki bodo v cekinih in tolarjih in bodo znašali 60 do 70 gld. Čisti dohodek tombole in ljudske veselice (zadnja bo v vrtu g. Scaramange) je namenjen »Narodnemu domu« v Ljubljani. Pododbor tržaški namerjava za isti dan osnovati separaten vlak iz Trsta v Sežano. Trošek za vožnjo ne bode nad 1 gld. za osobo tja in nazaj. Tisti, kateri se hočejo vdeležiti tega izleta, naj se oglašijo pri tajniku »delalskega podpornega društva«, Corsia Stadion št. 11, v prodajalnici g. Žitka št. 1. in pa v čitalnici pri čuvaju. Če se oglasi najmanj 250 osov, ide vlak, drugače ne.

Iz Tomaja se nam piše o dveh divjakih, ki sta 11. junija gnala več goveje živine iz kriške županije pri Ajdovščini na sosenj v Sežano, ter sta krave in vzlasti teleta tako mučila, da so na potu obnemogla. Živinčeta so bila vsa krvava, imela sta na več mestih kožo próbito, eno tele tudi oko izbito. Tomajsko županstvo jima je zaradi tega živino vzelo ter jo v hlev zaprl, h krati pa tudi poročilo okrajnemu glavarstvu o tem trpinčenju i nevarnem pretanju omenjenih dveh divjakov, katere je morala žandarmerija ukrotiti. Tako ravnanje je vredno ostre kazni; s živino se mora lepo ravnati, ker je tudi ona božja stvar in velika dobrotnica človeku, ker mu dela in ga živi. — Tako surovo ravnanje, če tudi je mej Slovenci, ki imajo sploh radi živino, le redko, daje pa tudi našim nasprotnikom orožje v roke, da nas grdijo in črnijo po svetu kakor suroveže in divjake.

Strelna. Zadnje dni minolega tedna so imeli na primorsko-kranjskeji meji celo vrsto nesreč. Strelna je razsajala v takej meri, kakor se redko kedaj dogodi. Podgradom je treščilo v poštno hišo, a ne užgalo; 3 osebe so bile nekoliko poškodovane. Na Velikih Munah je treščilo v neko hišo i zgorela sta dva hleva. Na Malih Munah je treščilo v ovčarja i ga skoraj umrtilo. V Žejanah je treščilo v oglarja, katerega so pozneje mrtvega našli. V Podbažah je treščilo tudi v jedno hišo. V Polžanah je baje ubilo v hlevu kravo. Ako je tudi istina, da je v Slivji treščilo v zvonik, da je treščilo v Velih Ločah, da je v Rasporu ubilo 35 ovac, da je tudi na Pivki strelna škodovala ter v Senožedah niti cerkvi prizanesla ni — onda je vrsta nesreč taka, da tudi najbolj hladnokrvnega človeka pretrese groza, videčega silne naravne moči, koje v trenutku uničijo človeku inetje i njega samega! V več krajih je škodoval naltiv polju.

Iz Voloskega nam piše prijatelj: Te dni so hoteli kastavski romarji, kakor vsako leto, s procesijo skozi Reko na Tersat; a mestno starešinstvo jim je to zabranilo, ker je madjaronsko. Mnogi Rečani so raskačeni, ker s to prepovedjo so rečanski gostilničarji in prodajalci zgubili mnogo zaslužka ako se pomisli, da je s to procesijo došlo navadno

6 do 8000 ljudi, ki so vsi puščali mnogo denarja na Reki. — Ne vem, ali bi rekel: »neumno« ali »žalostno«; na vsak način so na Reki neznosne razmere.

Učenjaški shod je bil na praznik sv. Petra in Pavla pri vojvodu Berkinskem v Matavunu; vdeležili so se ga razni ulje z Goriškega in Trsta, na dnevnem redu je bila razprava: Kako prihodnost imajo kraški »odsaski«. Shod je pritržil enoglasno, da kraški in berkinski »odsaski« bi dajali lahko Krasu veliko dobička, ako bi jih poznali dunajski, tržaški in drugi dobroživci; treba torej, da bode na razstavi zastopan tudi kraški »odsask«. Prav tako se je seznanil shod z Vremščino, katerej je pripoznal gledé okusa in drugih dobrih lastnosti prvo stopinjo za teranom. — Po shodu je bila skupna veselica, pri kateri so gostje nabrali 17 gld. 24 kr. za »Narodni dom« v Ljubljani, lepa svota za malo društvo. Da se pri enakih shodih nabira tudi za »Narodni dom« to je prelepa posnemanja vredna navada; a tudi izredna in neprilijena gostoljubnost gospoda vojvode se nahaja redko kde. Živio vojvoda Berkinski!

Iz Gorice se nam piše: Tombola v četrtek na sv. Petra in Pavla praznik jebila, kakor vsako leto dobro obiskana in ni se zgodil najmanjši nered, akoprav se je bilo bati, da bi se zgodilo kaj zaradi velike nezadovoljnosti našega ljudstva. Tombola je dala zavodu zapuščenih otrok 1028 gld. 69 kr. čistega dobička. Tombolo (200 gld.) je dobila neka mlada služkinja, činkvino (100 gld.) pa en kmet v družbi z enim čevljarjem. Vse prav tako. V soboto v starešinskeji seji je dvorni svetovalec prečital ukaz namestništva tržaškega, da ima občina Goriška povrniti v zalog »Formica« (ustanova za uboge) 32.600 gld. in v zalog ustanove Batistič-Pelikan 9300 gld.; za ves ta denar se morajo nakupiti obligacije in te se imajo hraniti v mestnej denarnici v posebnem predalu ter morajo biti vinkulirane na imena onih ustanov. Vidi se iz tega, da je vendar resnično, kar se je pisalo o tej zadevi in da namestništvo vendar enkrat dobro na prste gleda nekaterim vsemogočnejem.

G. g. Konrad Mesar, drugoletnik iz reda sv. Frančiška, pel je na sv. Petra in Pavla dan na Kostanjevici pri Gorici novo mašo.

V Tržiču (Monfalcone) je bila v nedeljo javna loterija v korist podpornemu društvu tržičkemu. Darov se je izžrebalo 1000., ki so bili vsi podarjeni, večinomoma po Tržačanih. Prodanih je bilo 24.000 sreček po 5 kr. in društvo je dobilo čistega 1200 gld. Po loteriji je bila ljudska veselica, pri kateri se namerjavali nekateri napraviti patrijotično avstrijsko demonstracijo, a prekrizal se je namen od neke strani.

Nedeljska veselica za »Narodni dom« z bazarjem v restavraciji ljubljanske čitalnice je bila močno obiskana in prekrasna. Vrgla je za »Narodni dom« čistih 300 gld. Zraven tega pa je še g. B. izročil vrlej narodnjakinji gospej M. 100 gld., za »Narodni dom«. Ljubljanski narodnjaki dajejo res lep vzgled, kateri mora dobro uplivati na vse druge Slovence.

Veliko veselico v korist »Narodnemu domu« v Ljubljani namerjavajo napraviti vrli *Notranjci* v *Postojni* prve dni septembra. Zanimiv program priobčimo kesneje. Ker bode tudi *velika loterija* v ta namen, prosi odbor omenjene veselice, da bi rodoljubi blagovolili pokloniti, ali v novelih za nakup darov ali pa darove, za tako loterijo primerne, najdalje do 9. t. m. pri našem opravištvu, ali pa naj pošljejo take darove direktno blagajniku odbora gosp. Josipu Lavrenčič-u v Postojno najdalje do 10. t. m. Mi priporočamo prav toplo to prošnjo posebno bogatejšim rodoljubom v Trstu, mej katerimi je dosti rojenih Notranjcev.

Iz Senožeč nam pišejo. Zadnji petek je treščilo v našo cerkev prav mej šolarsko mešo. — Bilo je pri maši nekež čez 150 šolarjev in več tržanov. — Davkarskemu slugu je strela odtrgala čevlji, mnogim šolarjem osmčila obleko, omamljeni so bili nekaj minut vsi nazoči, a hvala Bogu — nesreče se nij zgodilo nobenemu. Čudna prikazen!

Kmetijska posojilnica za Notranjsko se je 29. junija ustanovila v Postojni. V odbor so izvoljeni gg. Doxat, načelnik, J. Lavrenčič, denarničar, P. Kraiger, kontrolor, dr. Pitamic in J. Kraiger, v nadzorstvo pa gg. A. Globočnik, c. k. okrajni glavar, A. Obreza, državni poslanec, F. Lavrič, léšen trgovec, dr. J. Sterbenc, župnik, J. Gruntar, notar, in F. Križaj, inženir. — Čestitamo vrlim možem, ki so ta zelo potrebni zavod ustanovili, Bog blagoslovi njihovo delo!

Razstava učnih pripomočkov. V Gradcu se je ustanovil odbor izmej učiteljstva ljudskih in meščanskih šol, da bi ustanovil stalno razstavo učnih pripomočkov za ljudske in meščanske šole, za učiteljske pripravnice, in za učiteljske in šolske biblioteke, ter vabi vse založnike, zadevajoče fabrike in druga podjetja k vdeležitvi. Izdelki naj se pošljejo do 1. avgusta frankirani pod naslovom: Jakob Lochbihler Director der Franz Josef Schule Gradec.

Prebivalstvo cizlitavskih dežel ima po zadnjem štetju 22.144.244 duš. Izmej teh se peča z gospodarstvom 12.199.664 (55%), z obrtnijó 5.026.234 (22%), s trgovino in prometom 1.232.038 (5%).

Kosti Arpada in Atile. Na dvorskem plesu, ki je bil zadnjikrat v budimskem kralj. gradu, nagovoril je kralj (cesar) poslanca Gondócsa, ki hoče na vsak način najti kosti Arpadove: »Uže davno vas nisem videl, kde ste bili?« — »Bil sem v Pusztaszeri, veličanstvo, da najdem kosti Arpadove«. — »Nu, ste li kaj našli?« — »O dosti, veličanstvo! Strokovnjaci so izjavili, da izkopane kosti ne morejo biti od sedanjih Madjarov; a sedaj hočem najti še kosti Atiline«. — »In se nadejate, da jih najdete?« vpraša kralj. — »Tega ne znam«. — »Resnično, tudi jaz ne znam, pristani kralj smehljajoč se.

Kako česté nemški narodni študentje svoje mrtve. Na Dunaji so 16. m. postavili spomenik iz leta 1848 znanemu svobodnjaku Fistru. Ko so mu dijaki venec na grob položili, začeli so se nemški »burschene« meji sabo pripraviti in pretepati, da je kri bila. Tako sramoto delajo umršim ti olikanci; da bi se mej slovenskimi študenti kaj enacega pripetilo, koliko vpitja, natolevanja, obrekovanja in hujskanja zoper našo narodnost i naše narodnjake bi bilo. in kako bi se napadala — vlada!

Nesebičen dedič. V ruskem mestu Vladimiru je nedavno umrl meščan, ki je v svojej oporoki zapustil nekoliko tisoč rubljev za ustanovitev obrtne šole. To je gotovo blago delo. Kaj pa je storil glavni dedič? On ni bil nezadovoljen s tem, da se mu je dedščina prikratila, kakor se pri dedičih rado godi, ampak ko je prejel zapuščino, poklonil je še sam 250.000 rubljev za isto obrtno šolo. Taki dediči so sicer redki, ali vse česti vredni.

Baron trinosemdeseternati hlačnik, tako imenujejo na necej borski plemenitega bogataša. Zgodovina tega priimka je taka le: Baron je videl necega dne pri svojem krojaču neko posebno tkanino za hlače, ki mu je bila prav povšeči. »Iz te tkanine mi naredite hlače«, rekel je krojaču — ali ne bi mi ljubilo bilo, da bi take hlače nosil, komer bi se to zljubilo; ali ste iz te snovi uže katere hlače naredili?« Krojač odmaje: »Vi boste prvi, gospod baron!« — »Prav, hočem pa tudi edini ostati.« — Krojač se nasmehlja in reče: »Odpustite, gospod baron, to je cel kos in moram gledati, da ga spečam.« — Koliko hlač bo iz njega?« Krojač pogleda mero in odgovori: »Triinosemdeset, gospod baron!« — »Prav, naredite jih meni!« ponosno odgovori baron, ki ima menda največ hlač v tem stoletju.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Potreba ene banke v Trstu v podporo trgovcev v južno slovanskih deželah.

(Dalje.)

A še drugo dobro stran imela bi osnova take »slovanske banke« v Trstu, in ta je narodno političnega značaja. Mi vidimo, da se celó naši premožnejši ljudje uklanjajo tujcem in se bojé v odločilnih momentih odločno narodno postopati; a zakaj vse to? Ker so materijalno manj ali več odvisni od tujih kapitalistov in tujih bank, in menijo, da se ne smejo pregrešiti proti želji ljudi, kateri imajo v rokah te zavode. Dosti pa je v Trstu domačih slovanskih poštenih trgovcev, ki po premoženju, po vednosti in pridnosti zaslužujejo večega kredita pri vsakej banki, nego pa kak čifut, ki ima le malo kapitala in dela v obče nesolidno, — in vendar je osobito tukaj v Trstu tako, da vsak še tako mali trgovec, ki ima protekcijo neke svojati, uživa pri bankah neprimerno visok kredit, mej tem ko so solidni, pošteni firmam zaprta, ali vsaj priprta vrata tržaških bank. Zakaj? To je dobro znano in naj reče kdo, kar boče, o neutralnosti kapitala, — tukaj pri nas je tudi kapital strankar, tudi banke so tukaj manj ali več pod uplivom tukaj vladajoče politične sekte. Osobito pa se ne more Slovan zanašati na podporo teh zavodov, ki niti ne marajo za zveze z denarnimi zavodi na slovanskem jugu in a priori zmetavajo vse, kar od tam dohaja. Da se nam tukaj toliko Slovanov potujiči, skoraj glavni vzrok je ta, da se skoraj vsak, kedor išče tukaj zaslužka, boji, da ne bode mogel uspešno delati, da se mu bodo stavile ovire, ako tukaj ravna in se vede kakor pošten Slovan. Slovanom v Trstu sploh vse svetuje, naj ne bodo zavedni, naj pozabijo na svoj rod, naj se ne mešajo v politiko; a Italijani pa se mešajo v politiko od bankirja do fakina, njim to ne škoduje, ampak, kakor vidimo celo koristi. Naš človek, navajen ponižnosti in skromnosti, rad se uda, zadovoljen je z ostanki in postane, ako ima srečo, celo hud renegat; kot tak začne še le politizirati, pa še kako!

Gotovo imamo tudi v tem obziru izjeme, toda malo jih je in nahajajo se tukaj res tudi bogate družine, ki niso še pozabile slovanskega svojega pokolenja. Da bi pa enkrat tudi Slovani v Trstu imeli več materijalnih sredstev za blagostanje, k malu bi se ta reč predručala; imponirali bi potem Slovani tudi Italijanom in prvi bi se polagoma izpuliili onej neopravičenej odvisnosti ter postali odvažen politični faktor v Trstu.

Gledé vsega tega smatramo mi za svojo prvo dolžnost in nalogo na gospodarskem polju, da naše občinstvo opozorujemo na potrebo ene dobro organizirane slovanske banke s širokim področjem in sedežem v Trstu.

O tej stvari se je sicer uže pisalo in govorilo, bila so uže posvetovanja mej tržaškimi rodoljubi in izvolil se je uže nek odsek, kateremu se je poverila naloga, da začne s potrebnimi pripravami za tako banko; ta odsek je resnično uže pripravil pravila, a kar naenkrat je vse zopet potihnilo. To pa ne sme biti, možje, ki so vzeli v roke stvar, naj jo nadaljujejo, naj se ne strašijo ovir in težav, katere se jim morda tu in tam pojavljajo; — s pogumom in neumornostjo, sistematično delavnostjo se jim mora stvar posrečiti.

Letos pa je še posebno lepa prilika, da se stvar spravi v tir, letos ob priliki razstave bi se dala ta stvar z velikim uspehom predložiti trgovcem iz slovanskega juga. Ne bi morda mogel omenjeni odsek povabiti na določen dan v času razstave bolj znane trgovce, znane narodnjake v velik zbor, v katerem bi se predložila in dokončno določila pravila ter bi se tudi precej lahko pridobilo za banko veliko število deležnikov in tako najhitrejšim potom vdomečila važna ustanova po vsem slovanskem jugu? Priporočamo ta nasvet prav nujno gospodom, ki so v omenjenem odseku, naj se precej lotijo važnega dela,

koristili bodo s tem našej dobrej reči več, nego je mogoče še denes soditi. O načinu, kako bi se osnovala banka, hočemo tudi govoriti in morda prinesemo celo dotična pravila.

(Dalje prihodnjic.)

Nova zvišana carina za petrolje začne 1. septembra. — Po novem se bode plačevalo od petrolja gl. 10 v zlatu. Vsak, kedor ima zalogo petrolja domačega v Avstriji napravljene ali pa ameriškega, moral bo naznaniti do 1. septembra, koliko ga ima v zalogi. Vsakemu trgovcu bo prosto danih samo 100 kilogr.; doplačati bode moral po novejši tarifi za vse petrolje, kolikor ga bode imel nad 100 kilogr. v zalogi. Zatorej bode dobro, da si trgovec stvar tako preračunja, da ne bo treba meriti in doplačavati. — Vsak trgovec pa bode moral do 1. septembra naznaniti in dokazati svojo zalogo po računih, boletah in drugih colnih dokumentih.

Nova železnična zveza s Trstom. Ministerstvo namerjava vzeti v svoje opravništvo istersko železnico in se pogaja z južno železnico zato, da jej dovoli na progji od Divače do Ljubljane neodvisno porabo za vlake proti odškodnini. Potem namerjava država zidati črto Hrpeleje-Trst in ker ima uže Rudolfovo železnico, potem bi bila napravljena direktna zveza na državni železnicih mej Trstom in Dunajem in mej Puljem in Dunajem, katere zveze bi naravno uplivalo na vse druge konkurenčne železnice, da bi morale znižati voznino.

Znižanje voznine na južnej železnici je bajé dognana stvar; vlada se je pogodila z južno železnico, da bode vse znižane tarife, katere uživa Reka, zvišal tudi Trst; znižanje tarifov pa je nekda tako izdatno, da bode južna železnica nekatero blago vozila niže nego 1/2 solda na miljo in cent (Pfennigtarif). Tudi gledé voznje po morju bo le vlada skrbela za enotno tarifo. To vse je nekda dovolila južna železnica z namenom, da jej druge železnice, ki so pod uplivom države, ne delajo prevelike konkurence. — Po novih tarifah za Trst tudi zopet oživi lesna trgovina s Siskom, ki je bila uže popolnoma propala.

Iz Istre se nam piše: Svile je Istra letos še precej pridelala in cene so srednje. Prodalo se je v prošlem tednu od 23. do 30. min. mes. blizu 13.000 kilogramov večinoma domače rumene galete. — Največ jo je prišlo na trg v Vodnjano: nad 5000 kilogr. — Ljudje pa še vedno nosijo galete in utegne trajati ta kupčija najmanj se 10-12 dni. — Cene od gl. 1.80 do gl. 2.30 za kilogr. Nekaj dobi torej letos Istra tudi za svilo. — Sicer pa tudi druga letina slabo ne kaže, posebno vina bo dosti v nekaterih krajih. Le dolgovi in davki nas tarejo.

Z Reke se piše: Mnogi naši trgovci so provili ogrsko ministerstvo v skupnej peticiji, da bi odpravilo prosto luko gledé žita in drugih pridelkov, to je, da bi se ti pridelki imeli uvažati na Reko iz notranjih dežel brez sitne colne manipulacije. — Prišlo je torej uže tako daleč, da trgovci sami želé, da prestane prosta luka, vsled česar ima zdaj vlada lahko roko, kadarkoli hoče odpraviti privilegij proste luke. Tako se bode godilo tudi v Trstu in ni skoro več dvomiti, da se bližamo z velikimi koraki onemu dnevu, ko ne bosta Trst in Reka več prosti luki. Trgovina terja torej predručateb in zdaj smo resnično pred velikimi prevrati.

Iz Pešte dohajajo poročila od dne 1. t. m., da je kupčija se žitom prav mlahova. Kupčija nezatna, imetniki pa silijo blago, vsled česar je cena padla pri pšenici za 40 soldov, pri koruzi pa za 30 pri metru stotu. — Prodajalo se je v Pešti po sledeči ceni: Pšenice po kakovosti od gl. 10.50 do gl. 12.50, za jesen po gl. 10.14 do gl. 10.30. — Koruza po gl. 7.50, za jesen po gl. 7.40, za prihodnjo spomlad po gl. 6.30, Ječmen gl. 7 do 7.40, oves gl. 7.75, za jesen gl. 6.30. Vidi se iz tega, da se veruje na dobro letino in na veliko niže cene, nego so denašnje.

Tržno poročilo.

Kava. — Holandska javna prodaja različnih baž kave se je dobro obnesla, nekatere baže so šle še čez cenitev; vkljub temu so tukaj cene jako šibke. — Cene so zadnjič naznanjene.

Sladkor. — Tudi v tem tednu so cene tega blaga šle nekoliko nazaj, — kupčija mlahova. Cene za 25 soldov niže, nego zadnjič naznanjeno.

Olje — brez spremembe.
Riž — Vedno slabši, cene so še nekoliko padle. — Italijanski gl. 12 1/2, do gl. 20.—, Rangoon gl. do gl. 12 1/2.

Petrolje — vzdržuje se dobro, cena gl. 9 1/4 do gl. 9.80.

Domači pridelki. — Fižola belega in mešanega prodalo se je par vagonov po gl. 10 1/2, belega, po gl. 9 1/2, do gl. 10 mešanega. Maslo gre po dobrih cenah.

Zito. — Kupčija popolnoma miruje; koruza gl. 7 1/4, do gl. 8 1/4.

Les. — Mala kupčija, cene šibke.

Borsno poročilo.

Kakor smo uže zadnjič dobro uganili, je horsa gledé egiptovskega pitanja manj ali več prešla na dnevni red. — Denes je znano, da je šla mesečna likvidacija konec junija povsod redno od rok in da imamo pričakovati tudi prav dobre letine. — Ob enem pa je prišlo 1. julija mej posestnike raznih papirjev nad 127 milijonov gold. denarja za obresti, kateri denar pojde zopet za nakup različnih papirjev. Ti momenti so odtehtali egiptovsko prašanje in postale so skoro vse horske bolj optimistične, vsled česar pa so tudi poskočili posebno kurzi državne rente in utegnejo še poskočiti. Valute in divize so tudi prav trdne, a skoro brez spremembe.

	30. junija	4. julija
Enotni drž. dolg v bankovcih	76 50	76 95
„ „ „ srebrou	77 30	77 70
Zlata renta	95 —	95 90
Ogrska zlata renta	87 40	87 90
1860 državni zajem	130 20	130 60
Anglo-avstrijska banka	122 —	123 75
Delnice narodne banke	829 —	825 —
Kreditne delnice	311 20	320 75
„ „ „ ogrske	305 75	315 25
Eskomptna banka niže avstr.	829 —	831 75
Banka Union	122 50	124 20
Donavsko brodarско društvo	538 —	546 —
Delnice Elizabetne železnice	208 —	210 —
„ Severne	280 —	270 25
„ Franc-Jozefove železnice	190 —	196 —
„ Gališke Karol Ludvikove železnice	312 —	310 —
„ Rudolfove železnice	164 75	168 —
„ Južne	135 —	137 —
„ Lloyd avstr.-ogrski	648 —	649 50
Kurz na Berlin 100 mark	58 75	58 80
„ „ London 100 šterlin	120 25	120 25
„ „ Pariz 100 frankov	47 90	47 90
Cesarski cekini	5 62	5 63
Napoleoni	9 59	9 55 1/2
Ruski imperiali	9 88	9 80
Turske lire	10 81	10 80
Nemški bankovci	58 80	58 80
Italijanski bankovci	46 55	46 25
1 papirni rubelj	1 22	1 21

Zahvala.

Več ko 7 mesecev bil sem hudo bolan, počila mi je ena žila v želodcu. Gospod dr. **Franjo Mandič** zdravnik »delalskega podpornega društva«, katerega ud sem, zdravil me je s tako marljivostjo, da sem popolnoma zdrav moje nevarne boleznin in si v dolžnost štejem mu javno najtoplejšo zahvalo izreči.

Anton Forca.

Odbor »delalskega podpornega društva« se zahvaljuje se gosp. **Mat. Živicu**, inženirju v Trstu, za dar 10 gl.

Riccardo Dinelli

via Canale N. 7. (30-29)

Zaloga vsake vrste podob iz mavca in drugih izdelkov iz mramorja in alabastra. Tovarna kleja iz mavca za prilepljenje, prodaja na drobno in veliko.

Drogerija A. B. ANGELI

Piazza della legna št. 1 v Trstu. Zaloga oljnih barv lastne sestave,

tovarna šopkov (pinzelov) nemški, angleški in francoski lak, itd., kakor tudi velika izbirka

mineralnih vod

naravnost iz prvih virov. 6-2
Prodajalec vseh barvinih tvarin za c. k. vojno marino.

Bolezen v grlu, kašelj, hripavost, zguba glasu, nahod, angino, gripo, itd. ozdravljajo naglo in popolnoma

premirani (20-17)

hlepčki Prendini

(pripravljeni iz kasije in galuna)

20 letna raba pričá o njih izvrstnej moči, in so boljše od vsacega drugega zdravila te vrste. Varovati se je treba ponarejenih. Ozirati se je vedno na napis

Pastiglie Prendini

i paziti da vsak hlepček nosi ime iznajdatelja PRENDINI.

Prodajajo se v Trstu v lekarnici PRENDINI in vseh drugih lekarnicah po 30 kr. škatljica, zunaj colne poteze po 40 kr. in se tudi dobivajo v vseh avstrijskih in inozemskih glavnih lekarnicah.

Človeka najlepši kras

sta zobovje in lasje.

Izdelki profesorja Royé.

Royé-jevo testo za zobé, nestrupeno, po njemu postane zobovje procej belo ke slonova kost. — Pustica stane 75 fenikov.

Royé-jeva zobna voda. Kedor jo rabi, obvaruje se smrada iz ust in gnjilobe v ustih. — Cena 1 Marko.

Royé-jev indijski ekstrakt vstavi odmah bolečine zob. I steklenica stane 50 fenikov.

Royé-jev zobni prah obvaruje zobovje trhljivosti in zobne grampe. — I steklenica stane 60 fenikov.

Royé-jeva kineška voda nedosegljivo sredstvo za toaleto, zaprečuje zgubo las in obvaruje pred prihajem. I steklenica stane Marko 1.50.

Royé-jev »Restoror« podeli sivim lasem naravno barvo. — I steklenica stane 4 Marko.

Royé-jevo orehovo olje. Stem oljem mazani lasje postanejo kodrasti in temni. I steklenica stane 1 Marko.

Royé-jeva krema za česarje, brez masti je najboljše sredstvo, da se lasem dadé katerokoli lego. I kozarce stane 1 Marko.

Pofesorja Royé-a izdelki so tako pripoznani, da je nepotrebna nadaljna priporočba; dobivajo se v vsih boljših trgovinah z vonjavami in česarnicah na Nemškem ter se morejo prejeti s poštnim povzajem po

Chem. Fabrik Nordend (J. F. Vorrath & Comp.) in Rosenthal bei Berlin. 12-1

Prodajalci dobé rabat. — Agentje se iščejo.